

Проблемні аспекти функціонування внутрішньогосподарського контролю підприємств аграрного сектору

Ринкове реформування підприємств аграрного сектору суттєво вплинуло на організаційно-правові форми їх функціонування. Сучасний стан сільськогосподарських підприємств вимагає підвищення ефективності системи управління, що впливає на перегляд основних концепцій управлінських функцій: прогнозування, планування, організацію, регулювання, облік, аналіз та контроль.

Контроль як заключний етап управлінського процесу забезпечує перевірку поставлених завдань чи запланованих параметрів, дає можливість виявити фактичний стан об'єктів управління, викрити недоліки в роботі та вплинути на прийняття управлінського рішення.

Якщо розглядати класифікацію контролю по відношенню до господарюючого суб'єкта, то він класифікується на зовнішній та внутрішній. Зовнішній контроль здійснюється вищестоящими організаціями та незалежними суб'єктами контролю, тобто тими суб'єктами контролю, які не відносяться до структури діючого господарства. Внутрішній контроль здійснюється контролюючими органами самого підприємства, а саме: ревізійною чи інвентаризаційною комісією, спостережною радою, відділом внутрішнього аудиту, головним бухгалтером, керівниками структурних підрозділів тощо. Внутрішньогосподарський контроль представляє собою перевірку відповідності діяльності підприємства поставленим завданням.

Згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» підприємство самостійно розробляє систему і форми внутрішньогосподарського контролю господарських операцій. Це впливає на зниження його якості. Так, дослідження діяльності сільськогосподарських підприємств Вінницької області свідчить про відсутність чітко налагодженої системи внутрішнього контролю, що викликано відсутністю нормативного забезпечення, методичних розробок, внутрішніх нормативних документів. Основними нормативними документами, які використовуються в процесі організації та здійснення контрольних процедур є: Наказ Міністерства фінансів № 69 «Інструкції по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків»; Закон України «Про визначення розміру збитків, завданих підприємству, установі, організації розкраданням, знищенням (псуванням), нестачею або втратою

дорогоцінних каменів і валютних цінностей»; Постанова Кабінету Міністрів № 116 «Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей». Однак, згідно цих нормативних документів функції внутрішнього контролю зводяться до оцінки фактичного стану справ на підприємстві та виявленні відхилень від заданих параметрів. На нашу думку, дані функції притаманні процесу управління підприємством, однак не характерні для задоволення потреб власників сільськогосподарського підприємства.

Тому, виникає необхідність перегляду концепції внутрішньогосподарського контролю аграрних підприємств:

- 1 – на рівні системи управління підприємства;
- 2 – на рівні інформаційного забезпечення власників.

Розглядаючи внутрішній контроль як складову системи управління, слід зазначити, що він проявляється у формі ревізії, тематичної перевірки, службових розслідувань, та на окремих підприємствах – внутрішнього аудиту.

На нашу думку, лише остання форма може бути притаманна рівню інформаційного забезпечення власників аграрних підприємств (рис.1), оскільки до функцій внутрішнього аудиту, згідно Міжнародного стандарту аудиту 610 «Розгляд роботи внутрішнього аудиту», входить не лише перевірка, а й оцінювання і моніторинг відповідності й функціонування системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю підприємства.

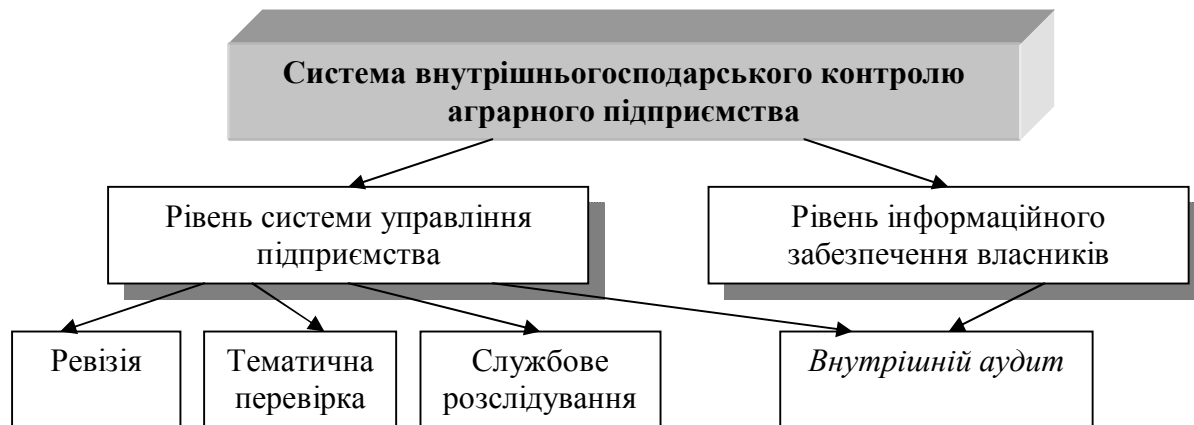

Рис. 1. Система внутрішньогосподарського контролю аграрного підприємства

Таким чином внутрішній аудит буде виконувати не лише контрольні функції, а й давати оцінку механізму функціонування внутрішнього контролю і роботи адміністрації підприємства, а також забезпечуватиме інформаційні потреби власників. Діяльність служби внутрішнього аудиту (СВА) є складним процесом, і має регулюватись відповідними етапами його організації та методики проведення, а також чіткими нормами і принципами. Проблема практичної діяльності СВА пов'язана з недостатньою кількістю висококваліфікованих кадрів та фінансуванням новостворених служб. Однак, на нашу думку, існує необхідність створення незалежної системи внутрішнього контролю, яка відповідала б на вимоги управління і власників.